

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

#USAID_
ВзаємоДія

інтелектуальна
антикорупційна гра

Проект USAID «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія» — це п'ятирічна ініціатива із запобігання корупції, яку реалізовує Management Systems International (MSI), компанія, що входить до групи Tetra Tech. Проект підтримує систематичні зусилля Уряду України, спрямовані на зменшення корупції, зокрема, у пріоритетних сферах, і має на меті підтримувати зусилля ключових урядових установ із запобігання корупції. Підвищення рівня обізнаності громадськості про зусилля уряду та зменшення рівня толерантності суспільства до корупції також є ключовими аспектами антикорупційної підтримки проекту USAID «Взаємодія».

Цей матеріал став можливим завдяки підтримці американського народу через Агентство Сполучених Штатів з міжнародного розвитку (USAID). Зміст матеріалу необов'язково відображає погляди USAID чи Уряду Сполучених Штатів.

Змінювати країну на краще — непросто. Утім, якщо ти тримаєш цю брошуру в руках, ти вже про це знаєш. Вона призначена для людей, які шукають нові шляхи об'єднання молоді й нові формати успішної громадської діяльності.

А як щодо змінити країну через гру? Це не жарт і не перебільшення.

Якщо ти стежиш за тенденціями у світі, то знаєш: одинаки більше нічого не вирішують. Вирішують групи — люди, об'єднані спільними цінностями, спільним баченням і спільними інтересами.

Щоб змінити країну, потрібно вчитися. Потрібно швидко опановувати нові технології та інструменти. Потрібно акуратно прочищати собі дорогу до успіху повз зашкарублу та закостенілу систему.

Це можна зробити лише спільно. Лише командами. Лише мережею однодумців.

Саме творення мережі однодумців є сьогодні головним завданням. Мережі молодих людей, які готові змінювати та змінюватися, які готові вчитися, які готові завиграшки придумувати нові способи впливу на врядування, — ось що є новим ядром громадянського суспільства.

І саме гра може стати основою для творення таких спільнот.

Ваша команда #USAID_Взаємодія

ЗМІСТ

опис.....	3
чеклист.....	4
правила.....	5
поради.....	7
рівень #1.....	8
рівень #2.....	15
рівень #3.....	23

ОПИС

Командна гра «Що? Де? Коли?» розвиває в учасників необхідні для сучасної молоді навички, такі як критичне мислення, здатність до лідерства та співробітництва, ефективність у комунікації, повага до думки колег, упевненість у своїх силах.

У ході гри «Що? Де? Коли?» молодь дізнається про обурливі масштаби корупції, що історично охоплювала різні сфери життєдіяльності у різних суспільствах. Усвідомивши деструктивність корупції на побутовому та політичному рівнях, молоді учасники гри матимуть достатньо аргументів для того, щоб переконати своїх однолітків у неприпустимості корупції сьогодні. Це допоможе їм об'єднатися в групи однодумців, які не бажають допустити домінування корупції.

Дорослі можуть запропонувати гру «Що? Де? Коли?» молоді для того, щоб розвинути у них логічне мислення і через глузування та висміювання сформувати у молодого покоління культуру категоричного неприйняття корупційних дій.

Особлива увага гри зосереджена на тезі: зло має бути покаране. Зокрема, частина запитань для команд сформована так, щоб відповіді на них були пов'язані з особами, покараними за корупційні злочини. У ході гри активно використовується гумор — потужний засіб переконання затятих опонентів та один із найефективніших способів привернення уваги до проблематики й укорінення нульової толерантності до корупції у всіх її проявах.

Гру бажано втілювати у форматі турніру (від трьох до п'ятнадцяти команд) залежно від часових та просторових можливостей. Вона складається з трьох раундів по десять — дванадцять запитань у кожному.

До гри можна запрошувати учасників віком від 14 років. Оптимальна кількість учасників в одній команді — шість, проте допускається кількість учасників від трьох до восьми.

Щоб підвищити мотивацію та азарт учасників, слід підготувати призи для команд-переможців: книги, блокноти, сувеніри, настільні ігри тощо.

У новій редакції гри ми розділили питання за рівнями складності, щоб дати можливість командам потренуватися на легших питаннях і, зрештою, визначити найсильніших.

ЧЕКЛИСТ

Що вам потрібно перш, ніж почати:

- Фото- та відеозйомка.
- Музична пауза (від фонової музики у проміжку між раундами (музичні треки, комп'ютер, динаміки) до живого виступу музикантів (доставка й монтаж звукової та світлової техніки, міні-сцена, стільці тощо).
- Бланки для відповідей на запитання (по 30 для кожної команди).
- Бланки зі списком команд за кількістю раундів та підсумкові для суддів.
- Дипломи про участь у турнірі для всіх команд-учасниць.

Залучені особи, окрім учасників:

- Ведуча/ий гри.
- Судді, які оцінюватимуть відповіді та підбиватимуть підсумки гри (дві-три людини).
- Волонтери для збирання відповідей команд та контролю за дотриманням правил гри усередині команд (залежно від кількості команд-учасниць – від трьох до шести), а також для організації кава-брейку.

Місце проведення, необхідне устаткування:

- Приміщення, зручне для обраної кількості команд турніру: по одному столу та по шість стільців для кожної команди, стійка для ведучої/го, два столи та три стільці для суддів.
- Вода та кава-брейк (у проміжках між раундами).
- Екран, ноутбук, проектор, колонки, мікрофон.

правила

1. Принципи гри

Гра проводиться усіма командами одночасно й у одному приміщенні.

Завдання команд — своєчасно дати правильну відповідь на усі поставлені питання. За кожну правильну відповідь команда отримує один бал.

Місце команди визначається за кількістю балів за правильні відповіді на питання турніру.

Відповіді подаються в письмовій формі, якщо інше не потребується текстом питання.

2. Оголошення питання

Рекомендуємо виводити питання на екран. Ведуча/ий оголошує номер питання, задає саме питання й вимовляє слово «час», після якого починається відлік 60 секунд. У цей час можна вмикати грайливу музику. За десять секунд до закінчення хвилини на роздуми ведуча/ий повторює слово «час». Після цього ведеться зворотній відлік часу — десять секунд, після закінчення яких промовляється слово «нуль!». Музика затихає. Зважайте, що відповіді команд, капітан/ки яких підняли картки з відповіддю після слова «нуль!», не зараховуються.

3. Отримання відповідей

Командою, яка вчасно здала картку з відповіддю, вважається та, капітан/ка якої не пізніше слова «нуль!» підняв/ла руку з відповідною карточкою догори чи передав/ла її ведучій/ому (а краще — волонтерам). Визначення своєчасності здачі відповіді — прерогатива ведучої/го.

У випадку, коли команда не в змозі дати будь-яку відповідь, вона має передати суддівській колегії пронумеровану чисту картку.

Волонтери збирають відповіді команд, один помічник перевіряє, хто дав правильну відповідь і повідомляє про це іншому помічнику, який, у свою чергу, вносить цю інформацію в турнірну таблицю.

Письмові відповіді команд зберігаються до підбиття загальних підсумків етапі турніру.

Відповідь вважається правильною, якщо:

- Суть питання розкрита з достатньою конкретизацією, визначеною авторами питання при його підготовці шляхом вказання критеріїв заліку і ключових слів відповіді.
- Форма відповіді збігається з формою питання.

Відповідь вважається неправильною, якщо:

- Команда дала два чи більше варіантів відповіді.
- Відповідь не розкриває суті питання з достатньою конкретизацією чи її форма не збігається з формою питання.
- У відповіді допущені грубі помилки (неправильно вказані імена й назви, дати, спосіб дії тощо), що викривляють зміст відповіді; відповідь здана невчасно.

4. Внесення результатів

Бажано, щоб перевіркою правильності відповідей та внесенням результатів до турнірної таблиці займалися дві різні людини. Таким чином, вам вдасться зменшити ризик помилки і прискорити цю технічну процедуру. Для зручності обрахунків можна використати таблицю Excel і автоматично підсумувати результати команд.

5. Визначення переможців

Якщо після підрахунку результатів кілька команд отримують однакову кількість балів, вони грають четвертий тур, який триває, доки не залишиться один переможець. В іншому разі, переможні місця розподіляються відповідно до турнірної таблиці, а переможці нагороджуються призами. Однією з можливостей заохочення є спеціальний приз за креативність.

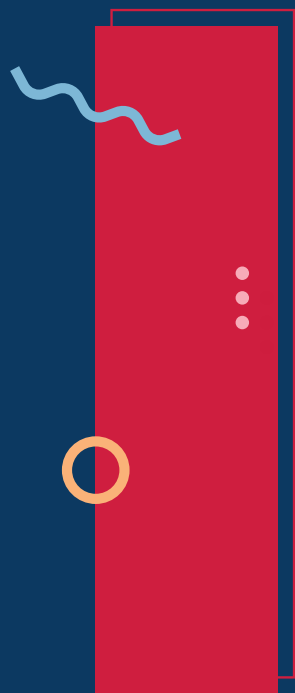

поради

1. Ведучі мають бути цікаві для аудиторії, багато і влучно жартувати, водночас уміти тримати увагу. Питання читати чітко та голосно, за необхідності повторити.
2. Перед оголошенням правильної відповіді варто зачитати варіанти відповідей команд, можна обрати найбільш цікаві та нестандартні.
3. У паузах між раундами варто зробити каву-брейк, а також одну музичну паузу.
4. Судді повинні неухильно дотримуватися правил гри та справедливо оцінювати кожну відповідь команд. Якщо відповідь незрозуміла, її слід з'ясувати перед оголошенням правильного варіанта.
5. На екран радимо виводити не лише таймер зворотного відліку часу (godinnik.com), відведеного для пошуку відповіді на одне питання (60 секунд), а й правильні відповіді після їх оголошення.
6. Питання варто адаптувати під кожну аудиторію окремо (серед усіх питань варто вибрати 30 найбільш актуальних для учасників гри, по 10 з кожного рівня). За необхідності їх слід уточнити та додати підказки. І якщо ви бачите, що учасникам складно дати відповідь на питання вищого рівня, то можете брати питання з нижчого.

рівень

1. У 196 році до н.е. Ганнібал повертається в Карфаген, і, прагнучи налагодити нормальне життя країни, він першим ділом оголошує війну ... Чому?

Відповідь: корупції

Коментар: і оновлює склад уряду.

2. В Україні свого часу хрестовий похід проти корупції в певній сфері оголосив Прем'єр-міністр Гройсман, після нього міністр внутрішніх справ Аваков, а після свого обрання і Президент Зеленський дав вказівку перемогти корупцію у цій сфері протягом двох тижнів. Яка це сфера?

Відповідь: митниця (митна)

Коментар: за даними Центру економічної стратегії, від корупції на митниці Україна щороку втрачає біля 50 мільярдів гривень, що складає трохи менше 2 % українського ВВП.

3. Перуанський економіст Ернандо де Сото в рамках своїх досліджень відкривав магазини в різних місцях і фіксував, скільки і де довелося РОБИТИ ЦЕ. На одному з бізнес-форумів радили РОБИТИ ЦЕ мовчки, показуючи співрозмовнику екран мобільного телефону. Назвіть спершу, що саме вони робили, і як при цьому використовували телефон?

Відповідь: давали хабар, виводили суму на екран

Коментар: суму хабара виводили на екран мобільного та показували з метою уникнення запису на диктофон. Також для цього використовується гучна музика в кабінетах можновладців або діалоги поза будівлею, в якій вони працюють.

4. Футбольний арбітр Армандо Маркес часто під час перерви не йшов у суддівську кімнату, побоюючись підозри в отриманні хабара. Де саме він проводив центральні 15 хвилин гри, а саме перерву між таймами, щоб бути рівно віддаленим від усіх команд?

Відповідь: у центральному колі поля

Коментар: суддя побоювався, що представники команд-суперників проникнуть в суддівську кімнату з метою підкупу. У центральному колі, на очах у глядачів, він міг цього не боятися. До речі, Армандо Маркес займався питаннями очищення бразильського корпусу футбольних суддів від корумпованих представників.

5. Жителі стародавніх Фів, зображуючи своїх суддів, щоб підкреслити їхню непідкупність, робили їх у чомусь схожими на відомий давньогрецький твір мистецтва, що зараз знаходиться в Луврі. Так якими ж вони зображували своїх суддів?

Відповідь: безрукими.

6. У світовій історії були різні випадки зображення суддів і Феміди. У когось Феміда з терезами, у когось – з мечем. Проте, коли реального правосуддя не було, можна було почути, що Феміда із зав'язаними очима, але з незащитими НИМИ. Назвіть їх.

Відповідь: кишнями.

7. Існує думка, що питання проведення однієї з церковних католицьких реформ стосувалося проблеми зловживання земель, що належали Церкві. Тому, для запобігання розбазарюванню земель Папа Григорій VII провів реформу, що стосувалася особистого життя священників. Ця реформа встановлювала певні обмеження для священників, що зараз є предметом активних дискусій. Назвіть одним словом ці обмеження.

Відповідь: celibat

Зараховується: за змістом, наприклад, безшлюб'я духовенства

Коментар: церковні землі часто передавалися спадкоємцям священників.

8. 39-річний британський банкір Бенедикт Хенкок протягом декількох років переказував гроші з рахунків успішних компаній на рахунки інших організацій. Однак ніякої фінансової вигоди він від цих дій не отримував. Існує думка, що він наслідував поведінку героя середньовічних народних балад, що жив у лісі недалеко від місця проживання Хенкока. Назвіть цей ліс.

Відповідь: Шервуд, Шервудський ліс

Коментар: Бенедикт Хенкок був одним із провідних працівників другого за величиною банку Великобританії Royal Bank of Scotland і одержував зарплату 49 тисяч фунтів на рік. Він абсолютно безкорисливо переводив гроші організаціям, що зазнавали, на його думку, фінансової скрути. А народився він начебто в Ноттінгемі, в місцях, де орудував його однодумець – Робін Гуд.

9. Герой одного роману обмірковує два можливих способи покинути в'язницю. Обидва мають свої мінуси. Перший – довгий. Другий – дорогий. Назвіть обидва, якщо вони відрізняються між собою лише однією буквою.

Відповідь: підкоп, підкуп.

10. Крит був захоплений Османською імперією в 1669 році, але острівна фортеця Спіналонга залишалася нескореною ще 46 років. Це стало можливо завдяки їй. Це слово походить від латинського «псувати» та вважається однією з найбільших проблем для українців. Назвіть її.

Відповідь: корупція.

11. Коментуючи результати певних парламентських виборів, один з дописувачів зазначив, що досить чимало представників суспільства виявилися, м'яко кажучи, недосконалими. Іншими словами, він стверджував, що 1/12 суспільства продали свої голоси. При цьому він пояснював, що така пропорція зустрічалася

ся й раніше, а саме 2019 років тому. Про кого говорив дописувач?

Відповідь: апостоли.

12. Нещодавно НАЗК звинуватило Людмилу Денісову, уповноваженого Верховної Ради з прав людини, у вчиненні корупційного правопорушення. НАЗК аргументувало це тим, що Денісова нібито порушила антикорупційне законодавство, проголосувавши за свою кандидатуру при призначенні уповноваженого Верховної Ради з прав людини, а також зазначила у своєму виступі: «Я розраховую на вашу підтримку». Що саме НАЗК інкримінувало Денисовій?

Відповідь: дії в умовах конфлікту інтересів

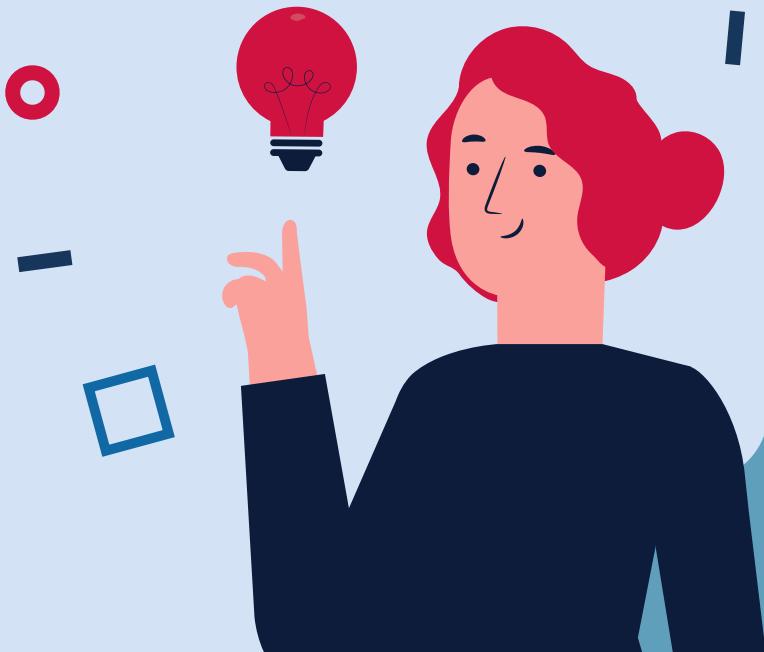
Коментар: у більш ніж 40-мільйонній державі, просякнутій корупцією, за три роки менше сотні притягнутих до відповідальності функціонерів за незаконно отримані подарунки, невчасно подані чи брехливі декларації, порушення вимог щодо запобігання і врегулювання конфлікту інтересів та вимог щодо забороненого сумісництва чи суміщення посад, за нежиття заходів щодо запобігання корупції тощо — ось один із результатів «ефективної» діяльності НАЗК.

13. Цікаво, що українська назва службовця цієї установи виглядає так само, як слово «хабарник» сербською. Нещодавно Президент Зеленський дав вказівку перемогти корупцію у цій установі протягом двох тижнів. Назвіть установу.

Відповідь: митниця.

14. В одному романі людина за грошову винагороду готівкою погоджується прийняти у себе можливого злочинця. Її хвилювало лише те, щоб предметом злочинної діяльності цього персонажа не було підроблення ЇХ. Кого ЇХ?

Відповідь: грошей.

15. Французький і мексиканський кінорежисер Луїс Бунюель начебто говорив, що чув вельми дотепне визначення Мексики 1930х років як країни частково фашистської, звичай якої пом'якшуються НЕЮ. ВОНА в різних формах згадується в Кримінальному кодексі України 27 разів. Хто ВОНА?

Відповідь: корупція

Коментар: ідеологія, що не має економічного підґрунтя та сприйняття в суспільстві, завжди приречена на роль ширми для політичного режиму.

16. Біограф Бернард Крік стверджував, що автор цього антиутопічного роману не вважав свій твір пророчим: він лише хотів показати зловживання владою своїми повноваженнями. Викликала суперечки лише назва твору, тоді письменник запропонував поміняти місцями цифри... Про який роман йде мова?

Відповідь: 1984

Коментар: а сам роман Джорджа Орвела був написаний 1948 року, видали його 1949го.

17. У рамках боротьби з корупцією в 2007 році індійський уряд випустив серію банкнот певного номіналу. Якого?

Відповідь: нуль

Коментар: ці банкноти схожі на справжні, але мають написи «Викорінити корупцію на всіх рівнях» і «Я обіцяю не брати і не давати хабарів». Активісти стверджують, що ці банкноти популярні. «Нульові» рупії вручаються, наприклад, поліцейським, які вимагають хабарі

18. Як відомо, святий Георгій – небесний покровитель Англії. Однак ті англійці, які вдавалися для вирішення своїх проблем до допомоги кавалерії святого Георгія, легко могли опинитися під судом. Ми не питаємо у вас, за який саме злочин, а просимо само назвати умовне знаряддя цього злочину.

Відповідь: монети, купюри.

19. У період з 1963 до 1993 років у Канаді існувала політична партія Носорогів, основним лозунгом якої було: «Обіцяємо не дотримуватися жодних коні своїх обіцянок». Вирішенням однієї з проблем, яке вони пропонували, було вирити канал по території Канади від Атлантики до тихого Океану без використання техніки. Або просто заборонити статистику. Яку проблему вони намагалися вирішити у такий спосіб?

Відповідь: безробіття

Коментар: будівництво такого каналу залучило б велику кількість робочої сили, що допомогло б суттєво зменшити рівень безробіття в країні. Заборона статистики дозволила б уникнути вирішення цієї проблеми взагалі.

20. Описуючи корупцію в Зімбабве, на той момент президентській республіці, канал BBC розповів про випадок, коли громадянин країни виграв у лотерею велику суму коштів. Ким був цей громадянин?

Відповідь: Президентом

Зараховується: Робер Мугабе, диктатор

Коментар: президент Роберт Мугабе примудрився виграти не тільки на виборах, а й у лотерею. Як ми знаємо, деякі українські політики теж дуже успішні у ставках та лотереях.

21. У XIX столітті багато колег-поліцейських заздрили Ежену Франсуа Відоку, колишньому злочинцеві, який згодом став поліцейським. Вони запевняли, що Відок ловить тільки дрібну сошку, а злочинних «генералів» звільняє за хабарі. Говорили, що навіть його підлеглі займаються крадіжками. Тоді Ежену довелося ввести одну невелику деталь в обмундирування своєї команди, щоб припинити плітки. Яку деталь було введено, якщо співробітники французької Сюрте до сих пір носять її на позначення чистоти мундира?

Відповідь: білі рукавички

Коментар: Сюрте, або Головне управління національної безпеки, вважається однією з перших організацій по боротьбі зі злочинністю у світі, за зразком якої були створені Скотланд-Ярд і ФБР. Сама Сюрте була створена Е. Відоком у 1812 році за прообразом таємної поліції Наполеона Бонапарта.

22. За словами публіциста-сатирика Амброза Бірса, для прибудов до Білого дому на початку XX ст., в період президентства Рузвельта, був характерний доричний стиль оформлення колон, кожна цеглина якого коштувала сотню доларів. Ний три літери пропущені на початку одного зі слів в попередньому реченні?

Відповідь: тео

Коментар: у книзі «Словник Сатани» сатирик назвав цей стиль теодоричним, висміюючи хабарі в будівельних підрядах за тих часів.

23. На одній картинці, що ілюструє корупцію в державній владі, товста пачка доларів заважає ЙОМУ видавати певні звуки. VIN символізує незворотність рішення. Назвіть ЙОГО двома словами.

Відповідь: суддівський молоток

Зараховується: молоток судді.

24. Основними кольорами двох політичних партій Аргентини (унітаристів та федералістів) були, відповідно, білий та червоний. У 1862 році відбулось об'єднання країни, і президентська резиденція Аргентини отримала свою нову назву. Яка ця назва?

Відповідь: рожевий дім або іспанською – Каса Росада

Коментар: таке об'єднання відбулося після прийняття першої редакції аргентинської Конституції у 1853 році та, за однією з версій, мало символізувати спільну роботу унітаристів та федералістів. Президент є главою всієї держави, і рожевий колір як органічне поєднання білого та червоного символічно це показує. На жаль, в Україні президенти часто схильні до створення так званої партії влади, забуваючи про своє призначення та конституційний статус.

25. Наприкінці вісімдесятих років минулого століття один іспанський журналіст випустив книгу, що була названа, за аналогією з книгою Джона Рональда Руела Толкіна, «Володарі кілець». Саме кілець, а не перснів. Та була вона зовсім не фантастичною, а навпаки, актуальною, присвяченою питанням корупції. А де саме?

Відповідь: у Міжнародному Олімпійському Комітеті.

26. За твердженням ізраїльських поліцейських, хабар їм необхідно давати двома руками. І пояснюють це тим, що так зручніше... Закінчіть висловлювання двома словами, які починаються на сусідні букви алфавіту.

Відповідь: одягати наручники.

27. Філіппінська поліція досить довго брала хабарі з сумнівних закладів у вигляді відсотка від їх прибутку. Але оскільки встановити точні розміри надходжень і витрат було дуже важко, було вирішено поміняти підхід, замінивши невідоме відомим. При цьому філіппінські копії пішли шляхом ЖЕКів. На основі чого саме вони почали визначати розмір податку?

Відповідь: з площі закладу

Зараховується: за змістом

Коментар: при цьому цікавим є те, що об'єктом оподаткування була лише корисна площа, без туалетів, кухні та автостоянок.

28. Флорентійський храм Сан-Міньєто аль Монте замість хреста увінчаний статуєю орла – символу гільдії ткачів і торговців вовною Каліман. Місцевий футбольний клуб у 2006 році був покараний за НЕІ. Назвіть її словом латинського походження.

Відповідь: корупція

Коментар: фіорентина разом з іншими учасниками корупційного скандалу була покарана за договірні матчі та підкуп арбітрів. Гільдія ткачів і торговців вовною свого часу теж фактично зробила підкуп служителів церкви.

29. Матч за звання чемпіона світу з шахів, який відбувався між Магнусом Карлсеном та Сергієм Карякіним 11–30 листопада 2016 року у Нью-Йорку, привернув до себе неабияку увагу. Цей матч мав активну рекламу. Зокрема, один із журналістів опублікував фотографію білої кепки з написом із чотирьох слів англійською, друге з яких було chess. Майже ідентичний лозунг звучав у США протягом усього 2016 р. Назвіть англійською цей напис.

Відповідь: Make Chess Great Again!

Коментар: турнір розпочався за три дні після виборів Президента США.

1. За однією із версій, фаворит цариці Софії Василь Голіцин відправив у заслання гетьмана Івана Самойловича. Приводом для цього стало те, що Іван Мазепа дав Голіцину хабар сумою 10 000 рублів, маючи на меті отримати певну холодну зброю. Яку саме?

Відповідь: булаву

Коментар: йдеться про гетьманську булаву — тобто про владу над Україною, Самойлович був гетьманом до Мазепи, який і дав хабар. За іншою версією, Голіцину потрібно було звинуватити когось в невдачі Першого кримського походу.

2. Продовжимо тему спорту. Спортсмени, які отримали або дали хабар з метою проведення договірних матчів або договірних поєдинків, в стародавній Греції каралися штрафом. Цей штраф йшов на виливання бронзових статуй в Олімпії на честь бога, чоловіка богині Метиди (справедливості) та Феміди (правосуддя). Назвіть цього бога.

Відповідь: Зевс

Коментар: Бог-суддя, на честь якого та інших олімпійців проводили Олімпійські Ігри. Цікаво, що бог хитрості та обману Гермес також належав до складу олімпійців.

3. Французький міністр фінансів Кольбер вважав, що через них країні загрожує розорення. Начебто, на той момент, тільки одне з них, розміром 115 на 65 см йшло в 23 рази дорожче картини Рафаеля такого ж формату. Через них йшли на крайні заходи: підкуп і обман. Про них кажуть, що вони завжди кажуть правду, проте мовчки. Про що ж йдеться?

Відповідь: дзеркала

Коментар: у палаці Людовіка XIV було понад 1800 кімнат і величезна дзеркальна галерея, для оздоблення якої використали 578 дзеркал. Це один із прикладів використання бюджетних коштів не за найкращим призначенням, що цілком допустимо, могло супроводжуватися корупційними діями.

4. Для того щоб отримати владу у Франції, гугеноту Генріху Наваррському прийшлося приїхати до Парижу, дати хабар місцевому меру та зробити ще одну річ, перед якою він промовив «Париж вартує меси». Що саме вчинив король Наварри щоб стати королем Франції?

Відповідь: прийняв католицизм

Коментар: у той складний для Франції час, Генріху III прийшлося не тільки змінити віру, а і підкупити багатьох вельмож для їх підтримки його королівських амбіцій. Зокрема, і в самому Парижі.

5. Спартанський цар Плістоанакт був вигнаний із Спарти. Проте невдовзі він зміг повернутися до правління. Для цього він відвідав Дельфи, де знаходилася оракул — піфія, до якої прислуховувалися древні греки. Дайте відповідь двома

словами, які починаються на одну і ту ж саму букву, що саме він зробив.

Відповідь: підкупив піфію

Коментар: підкуплена піфія, від імені богів, веліла спартанцям повернути свого царя. До речі, вигнали Плістоанакта за те, що він сам взяв хабар у афінян за зняття облоги міста.

6. Коли спартанський цар Агесилай воював проти Персії, перси налаштували населення інших грецьких міст проти Спарти. З цього приводу Агесилай жартував, що з Азії його вигнало військо з десяти тисяч лучників. А на питання царя Македонії Філіппа, як домогтися перемоги над сусідніми державами, оракул відповів: «Бийся срібними списами, і ти всюди переможеш». На яке слово замінені «лучники» і «списи» в попередніх реченнях?

Відповідь: монети.

7. У середині 30-х років активно обговорювалася можливість перенесення однієї з Олімпіад в іншу країну. Активну роль в цьому брали і національні олімпійські комітети. Так, національний олімпійський комітет США отримав в дар від невідомого спортсмена 50 000 доларів. Допитливі журналісти швидко з'ясували ім'я цього філантропа, і розгорівся політичний скандал, через національність яку він представляв. Назвіть цю національність.

Відповідь: німець

Коментар: нацист Йозеф Геббельс. Американців, як і представників інших національних олімпійських комітетів, просто підкуповували. Спорт ніколи не був поза політикою. Олімпіада 1936 року таки відбулася в Німеччині.

8. В Англії існує вираз «To angle with a silver hook» – «Вудити срібним гаком». Поясніть сенс цього виразу.

Відповідь: діяти підкупом

Коментар: українській мові відома велика кількість схожих виразів:

«Бери і два і три, та справу попри».

«Хочеш добра, — підсипай сребра».

«Як підмажеш, то й поїдеш».

Але, водночас є і інші: «Хто бере хабарі, тому готують місце в тюрмі».

9. У січні 2011 року президент ФІФА Йозеф Блаттер, відповідаючи на критику, підкреслив, що мова йде не про корупцію, а про освоєння нових ринків у Східній Європі та Азії. Ми не питаємо, за що саме його критикували. Дайте відповідь на питання: яких країн це стосувалося?

Відповідь: Росія, Катар

Коментар: критикували за те, що ФІФА віддала права на проведення чемпіонатів світу з футболу 2018 і 2022 років відповідно Росії і Катару. 28 жовтня 2015 Блаттер визнав, що щодо рішень про надання прав Чемпіонату світу 2018 Росії, ще до офіційного голосування виконкому ФІФА, в керівництві ФІФА вже наперед існувала закулісна таємна домовленість.

10. Продовжимо футбольну тему. Керівництво однієї футбольної команди, яка програла черговий матч, розірвало контракт з одним із керівників команди, звинувативши його в шахрайстві, пов'язаному з присвоєнням виданих йому грошей. Найцікавіше, що кошти, в присвоєнні яких звинуватили керівника, видавалися на вчинення іншого, корупційного злочину. На що вони мали бути витрачені?

Відповідь: на підкуп суддів.

11. Вікіпедія вважає, що це слово в українську мову прийшло з тюркських мов, і в оригіналі означало «новина» або «повідомлення», але зсув семантики міг відбуватися на підставі значення «плата за повідомлення». І у багатьох країнах, що розвиваються, іноді це та негативна умова, без якої неможливо займатися бізнесом. Про що йде мова?

Відповідь: хабар.

- 12.** У середині 00-х рр. Китайська державна корпорація ZTE запропонувала уряду Філіппін побудувати систему широкополосного зв'язку, яка б об'єднала всі державні установи Філіппін в одну телекомунікаційну мережу. Однак, ця справа вилилась у масштабний корупційний скандал, в результаті якого було ув'язнено частину найвищого керівництва держави. Голова нижньої палати парламенту Філіппін де Валенсія мав власні інтереси у цій справі. Цей впливовий філіппінський політик активно просував ідею співпраці китайської корпорації з місцевими компаніями, які займаються будівництвом телекомунікацій. У якій сфері мав бізнес син Голови нижньої палати парламенту де Валенсії, якщо згодом самого парламентаря звинуватили в конфлікті інтересів та ув'язнили?

Відповідь: син деВаленсії був власником приватної телекомунікаційної компанії, яка могла б співпрацювати з китайською корпорацією у будівництві телекомунікаційної мережі

Коментар: Президентка Філіппін Арройо на противагу позиції деВаленсії виступала за укладення міжурядової угоди, яка б дозволила китайській корпорації взяти на себе всі роботи з побудови телекомунікаційної системи. Однак і тут не обійшлося без корупції, оскільки чоловік президентки через довірених людей пропонував мільйонні хабарі уповноваженим установам, які відповідали за затвердження проекту будівництва. Згодом, завдяки свідченням викривача корупції, було проведено парламентське розслідування, після якого деВаленсія потрапила за ґрати, а президентка Арройо, де факто, втратила політичну кар'єру.

- 13.** Китайські традиції боротьби з корупцією мають таку ж тривалу тисячолітню історію, як і сама корупція в Китаї. В імператорський період китайські місцеві чиновники в теорії мали змогу самостійно розпоряджатися місцевим бюджетом. Однак, на практиці їм доводилося постійно давати “данину” імператорській владі. Складно уявити, щоб у такій системі самі місцеві чиновники не діяли методами своїх покровителів — вони також вимагали хабарі у своїх підопічних. Імператору це не подобалося, а тому одного разу при дворі вигадали спосіб викорінення корупції на нижніх щаблях. Так з імператорського бюджету на місця почали виділяти “джань лень дзін”, що означає “срібло для підтримки доброчесності”. Ініціатива двору не спрацювала, адже над місцевими чиновниками був важкий фінансовий тягар і “срібла на доброчесність” їм просто не вистачало... На що витрачали всі кошти місцеві чиновники?

Відповідь: данину імператору

Коментар: на цьому прикладі видно, що для подолання системної корупції необхідно змінювати ставлення та поведінку урядовців всіх рівнів влади.

- 14.** У 2000 році передвиборчий штаб кандидата в президенти Фінляндії Тар'ї Халонен звернувся до електорату з таким меседжем: «Збережіть державі 10 мільйонів євро. Оберіть Тар'ю Халонен». Які три слова пропущені в кінці по

переднього речення? З абсолютно інших причин такий заклик звучав і на президентських в борах 2014 року в Україні.

Відповідь: у першому турі

Коментар: проведення виборів є дійсно дуже вартісним процесом та потребує значних коштів. Це має враховуватись і під час створення виборчого законодавства.

15. Журналіст Ерік Ян Хануссен працював у газеті, яка спеціалізувалася на викриттях брудних справ сильних світу цього. Він писав про хабарі, про пацієнтів лікарів-венерологів, про таємних гомосексуалів. А які статті приносили йому найбільше доходу?

Відповідь: які не були надруковані

Зараховується: за змістом

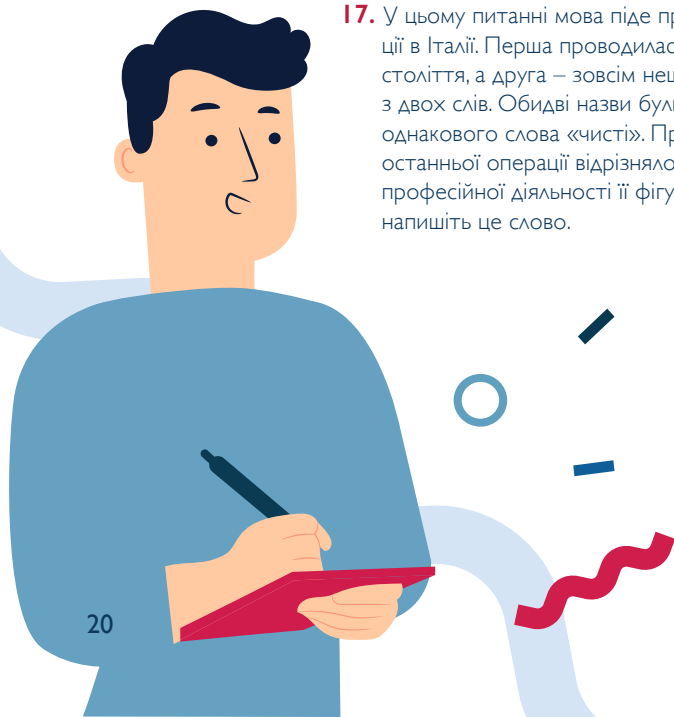
Коментар: Ерік Ян Хануссен намагався заробити на життя скандальними репортажами та вимаганням. Також позиціонував себе австрійським цирковим артистом і вважався астрологом Гітлера.

16. Румунські вболівальники помітили, що футбольний муніципальний клуб з міста Яси пробивається у вищу лігу лише перед певною подією. Фабула одного відомого фільму 2007 року побудована навколо ідентичної події. Що це?

Відповідь: день виборів (вибори)

Коментар: у такий спосіб, і не лише в місті Яси, місцева влада використовує адміністративний ресурс для збільшення свого рейтингу. Збільшення фінансування клубу позитивно впливає на настрої електорату щодо діючої влади.

17. У цьому питанні мова піде про дві антикорупційні операції в Італії. Перша проводилась у 70-80-ті роки минулого століття, а друга – зовсім нещодавно. Їх назви склалися з двох слів. Обидві назви були схожими і починалися з однакового слова «чисті». Проте друге слово назви останньої операції відрізнялося і відображало специфіку професійної діяльності її фігурантів. Протягом хвилини напишіть це слово.

Відповідь: ноги

Коментар: у 70-80-ті роки в Італії проводилася операція “Чисті руки”, спрямована на боротьбу з корупцією. Влітку 2006 р. там же почалася кампанія щодо боротьби з махінаціями в футболі, що отримала назву «Операція Чисті ноги».

- 18.** Тінвальд — парламент острова Мен. Це один із найстаріших парламентів у світі, утворений ще в 979 році та розташований у Дугласі, столиці острова. Вважається найстарішим постійно діючим парламентом світу. Але приблизно 50 років до його виникнення вже існували згадки про парламент в іншій країні. Назвіть цю країну.

Відповідь: Ісландія

Коментар: Альтинг (ісл. Alþingi) — парламент Ісландії. Складається з 63 членів. Альтинг є найстарішим у світі парламентом, який з'явився близько 930 року. Був розпущений 1800 року, відновлений у 1843 році як дорадчий орган і знову став законодавчим у 1874 році. Альтингом називали також народні збори як в Ісландії, так і в інших скандинавських країнах.

- 19.** Імена яких двох видатних осіб згадані в тексті Конституції України?

Відповідь: Володимир Великий (ч. 4 ст. 20 Конституції України), Михайло Вербицький (ч. 5 ст. 20 Конституції України).

- 20.** Незважаючи на те, що ВОНА не може бути визнана державою як обов'язкова, існування ЙОГО визнане Конституцією України. Деякі її різновиди взагалі не передбачають ЙОГО існування. Назвіть ЙОГО і її.

Відповідь: ВОНА – релігія (ч. 3 ст. 35: «Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова»), ВІН – Бог (в преамбулі зазначено, що Верховна Рада України приймала Конституцію, «... усвідомлюючи відповідальність перед Богом»).

- 21.** На думку історика Девіда Рейнольдса, Конституція Третьої Французької Республіки була спрямована на те, щоб запобігти появі ЙОГО. Назвіть ЙОГО двома словами, які починаються з однієї букви.

Відповідь: новий Наполеон

Коментар: Третя Республіка існувала у Франції у 1870–1940 роках. Творці Конституції Третьої Французької Республіки намагалися не допустити узурпації влади.

- 22.** Імператор Павло І, який був великим любителем апельсинів, свого часу припинив будівництво торгового порту в Одесі, але потім передумав і будівництво продовжилось. У розданих конвертах ви бачите зображення пам'ятника Павлу І в Одесі. Одесити іноді жартома називають його пам'ятником ЙОМУ. Назвіть Його.

Відповідь: хабар

Коментар: одесити передали в подарунок 3 000 свіжих грецьких апельсинів, чим переконали імператора Павла I в необхідності будівництва порту

- 23.** Одного разу, Ліза Сімпсон почула, як конгресмен Боб Арнольд та один підприємець, котрий планував відправити під вирубку Спрінгфілдський ліс, домовлялися про хабар. Боб Арнольд, отримуючи хабар, наголосив на своїй любові до політичної корупції. Які два слова в попередньому реченні замінено на «політичну корупцію»?

Відповідь: Партія зелених

Коментар: конгресмен отримав від підприємця хабар зеленими купюрами.

- 24.** Один американський адвокат і математик сказав, що від НИХ за кордон втікає не менше людей, ніж від диктаторів. Згідно з положеннями Конституції України, питання щодо НИХ не може вирішуватися безпосередньо народом. Про що йдеться?

Відповідь: податки (ст. 74 Конституції України визначає, що не допускається референдум щодо законопроектів з питань податків).

рівень

1. Якось Філіпу II Македонському повідомили, що фортеця, яку він намагається захопити, абсолютно неприступна. «Як це неприступна? — здивувався він, — Так її візьме будь-який віслюк...». Вам потрібно зрозуміти цінність цього віслюка і завершити попередню фразу двома словами.

Відповідь: навантажений золотом.

2. Начебто, Другий парашутний полк французького іноземного легіону, що дислокувався на Корсиці, внаслідок недокомплектованості особового складу і натхненний історичним прикладом, використовував для охорони бази непідкупних сторожів. Ці сторожі часто є в домашньому господарстві, не гавкають, і до цього рятували столицю однієї з європейських держав. Хто це?

Відповідь: гуси

Коментар: в IV ст. до н.е. гальські племена взяли римлян в облогу і підняли ся на вершину пагорба і почали форсувати мури фортеці. На Капітолії поруч з муром, який намагалися підкорити гальські воїни, був побудований храм богині Юнони в якому і жили священні птахи — гуси. Відчувши біду вони заметушилися і голосним криком розбудили воїнів, котрі і зуміли відбити напад. Так гуси врятували Рим.

3. Коли оратор Демосфен не хотів вимовляти свої викривальні промови, посилаючись на хворобу, афіняни жартували, що ця хвороба — «дорогоцінний нежить». В середині XIX століття в Каліфорнії була «дорожня хвороба» і стосувалася видобування золота. Назвіть хворобу, що ми замінили на «дорогоцінний нежить», двома словами.

Відповідь: Срібна лихоманка

Коментар: Демосфена підкуповували, щоб він не вимовляв свої викривальні промови. Срібні драхми були основною валютою в Афінах.

4. Поліція Тель-Авіва заарештувала одного рабина за звинуваченням в корупції, хоча, судячи з усього це було шахрайство. Рабин торгував тим, що Ісус обіцяв практично всім, а за 500 років до цього можна було абсолютно легально купити через індульгенцію. Чим же торгував рабин?

Відповідь: місцями в раю

Коментар: у часи Середньовіччя і Відродження серед благочестивих дій, за які можна було отримати індульгенції, могли бути і грошові пожертви на будівництво й утримання храмів. Недобросовісне ставлення до індульгенцій призводило до зловживання ними і було однією з головних причин атаки Мартина Лютера на церкву під час Реформації.

5. У XVI столітті на вулицях Європи можна було зустріти людей, яким на шию вішали перлини, або хутра, або навіть солону рибу. Якби ця традиція збереглася до XIX століття, то Талейрану повісили б на шию 16,5 мільйонів франків. А що б повісили відомому судді Чаусу?

Відповідь: трілітрову банку

Коментар: на шию вішали хабарі, які брали чиновники. Талейран обіймав посаду міністра закордонних справ при трьох режимах, починаючи з Директорії і закінчуючи урядом Луї-Філіпа. Відомий майстер політичної інтриги продавав важливу інформацію то одним, то іншим. На цьому політик заробив 16,5 мільйонів франків. Навіть коли Талейран помер, люди жартували, що напевно йому хтось за це заплатив.

6. Нещодавно Президент України скасував низку указів для спрощення ведення бізнесу в Україні. Один з них стосується накладення штрафів за недотримання касової дисципліни. Зокрема, прилади, за допомогою яких проводяться грошові операції, американці називають «непідкупним касиром Рітті». Що це за речі?

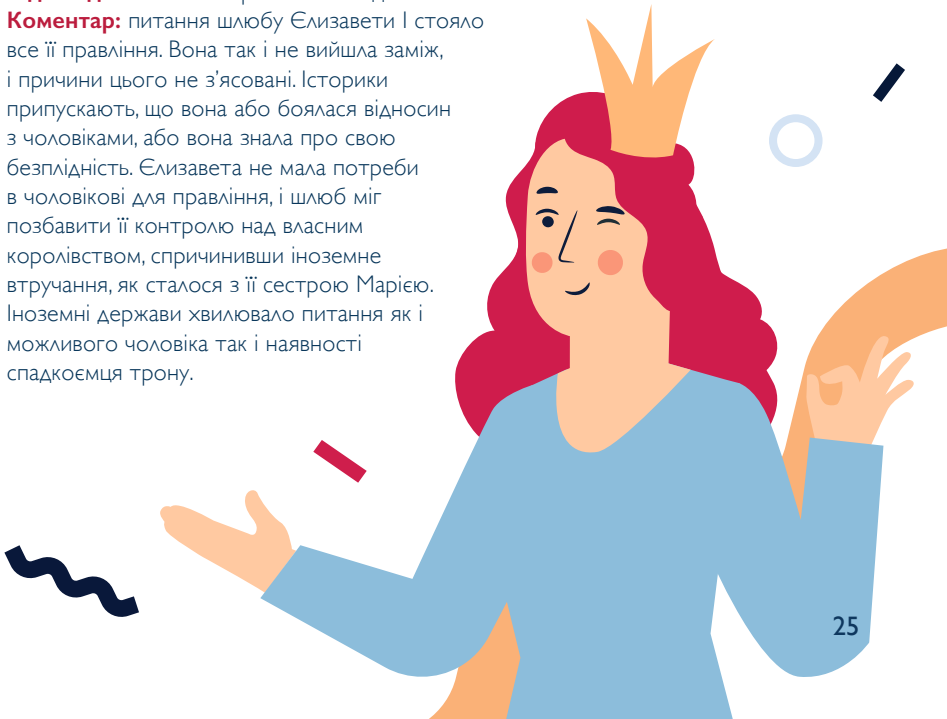
Відповідь: касові апарати

Коментар: В кінці XIX століття брати Рітті сконструювали примітивну машину для підрахунку грошей: два ряди клавіш, кожна з яких відзначала певну суму, і годинниковий циферблат з двома стрілками (для доларів і центів). На другу модель вони отримали патент. Третя модель, названа «Непідкупний касир Рітті» (Ritty's Incorruptible Cashier) вже вмiла показувати покупцеві «пробивати» суму, а четверта дірочками пробивала підсумок на паперовій стрічці. Саме вона і стала першим серійним касовим апаратом.

7. Під час правління Єлизавети I Англійської іспанське посольство витратило чималу суму на підкуп королівських прачок. Те ж питання могло зацікавити, наприклад, шведське або французьке посольство. Що їх цікавило?

Відповідь: чи може королева мати дітей

Коментар: питання шлюбу Єлизавети I стояло все її правління. Вона так і не вийшла заміж, і причини цього не з'ясовані. Історики припускають, що вона або боялася відносин з чоловіками, або вона знала про свою безплідність. Єлизавета не мала потреби в чоловікові для правління, і шлюб міг позбавити її контролю над власним королівством, спричинивши іноземне втручання, як сталося з її сестрою Марією. Іноземні держави хвилювало питання як і можливого чоловіка так і наявності спадкоємця трону.

8. Начебто в 1878 році, Отто фон Бісмарк, виступаючи в Рейхстазі, назвав кошти державного бюджету, виділені на підкуп представників певної професії, рептильним фондом. Кого підкуповував Бісмарк?

Відповідь: пресу

Коментар: з ініціативи Бісмарка було створено міністерське газетне бюро. Воно було підпорядковане міністру внутрішніх справ і виділяло субсидії для урядових газет і журналів. Джерело фінансування — заснований Бісмарком таємний і невідконтрольний парламенту так званий рептильний фонд.

Бісмарк підкуповував не тільки проурядові видання в цілому і конкретних журналістів зокрема, але навіть «кишенькову» опозицію. Люди, читаючи подібні «копозиційні» видання, наївно вірили у свободу преси.

9. Щоб залучити до азартних ігор в Лас-Вегасі якомога більше нових відвідувачів, один із засновників гравального бізнесу, Багсі Сигель підкупив журналістів, і вони стали згадувати в своїх дописах вельми поширене гасло-помилку для нових гравців. Яку саме?

Відповідь: «Новачкам щастить»

Коментар: гангстер Багсі Сигел, який побудував в Лас-Вегасі одне з перших казино, був тонким психологом. Сигел добре платив журналістам, які тиражували придуману ним формулу: «Новачкам щастить». Насправді ні на яку особливу вдачу новачкові розраховувати не доводиться, скоріше, навпаки — навіть в азартних іграх потрібний досвід.

10. Начебто раніше в Техасі був поширений один анекдот. «В одному маленькому містечку двоє переписують імена з могильних табличок на кладовищі. Один напис від часу обсипався, так що розібрати його майже неможливо. Один чоловік каже: «Та плюнь ти на нього, підемо далі». «Ні, — заперечує другий, — ця душа має таке ж право, як і всі, на ...» На що?

Відповідь: на участь у голосуванні

Коментар: використання мертвих душ на голосуваннях поширено також і в Україні.

11. У церкві Святого Миколая в місті Мілвейл, поруч з Піттсбургом, начебто є розпис, на якому зображені солдати, які колють Ісуса багнетами гвинтівок. Це було одним із проявів впливу на художника Максо Банкі жорстких реалій Першої світової. Також це вплинуло на зображення художником Феміди. Що вдягнуто на обличчі Феміди, якщо художник намагався зобразити повну протилежність правосуддя?

Відповідь: протигаз

Коментар: у Правосуддя традиційно пов'язка, що закриває тільки очі; у продажного правосуддя навпаки — обличчя закрите, очі бачать.

12. У питанні є заміна. Один поет, жартуючи над продажністю окремих представників Церкви, стверджував, що Папа Римський надає перевагу ІКСАМ, а не

ІКСУ. ІКС – це один із чотирьох найважливіших представників Церкви, одночасно ІКС – це вагова і грошова одиниця у середньовічній Англії, Франції та Шотландії. Що ми замінили на ІКС?

Відповідь: Марк

Зараховується: марка

Коментар: Апостол та грошова одиниця.

13. Одного разу в паризьких газетах начебто з'явилося оголошення, в якому кожному охочому за малі гроші обіцяли розказати дешевий і дуже легкий спосіб подорожі, не вилазячи з ліжка. Згодом автор оголошення, що мав знання з астрономії та базових характеристик нашої планети, був притягнутий до відповідальності за шахрайство. Що саме він говорив?

Відповідь: земля крутиться.

14. У Китаї абсолютно легально випускаються спеціальні грошові купюри, якими можна дати хабар на специфічному суді. Цікаво, що в античній Греції таку плату отримував Харон, але в християнстві про такі хабарі невідомо. За кого вноситься такий хабар?

Відповідь: за небіжчиків.

Коментар: в Китаї це хабар владиці пекла Яньло-вану. Також існує думка, що такі гроші дають щоб дати можливість духам померлих родичів жити краще в потойбічному світі. Харон отримував драхми за перевезення душ померлих у підземне царство річками Стікс чи Ахерон.

15. Кандидати в консули мали ходити форумом (площею) в одній тозі (проста накидка, без жодних аксесуарів та функціональних характеристик). На це було кілька причин: моральна – сподобатися скромною зовнішністю, військова – продемонструвати свої шрами як знак хоробрості, а також економічна. У чому полягала економічна складова?

Відповідь: неможливість сховати кошти.

16. Увага, в питанні є заміна. Французький політичний діяч Алексіс де Токвіль стверджував, що якщо в ЦЬОМУ ви знаходите логіку, не поспішайте робити висновки про мудрість суспільства – швидше за все, воно ще просто молоде. Що ж, на його думку, може бути логічним лише на зорі становлення суспільства? Що ЦЕ?

Відповідь: закони.

17. В одній з країн складено перелік речей, які державним службовцям заборонено брати як подарунок. Книги в цей список не входять. Яку особливість книг використовують хабарники, щоб не потрапити під законні заборони?

Відповідь: палітурки з дорогоцінних металів

Зараховується: за змістом.

18. У питанні є заміна. Раніше наводилися дані, згідно з якими мільйон доларів може важити від 10 до 1000 кг, а мільйон євро – від 2,2 до 220 кг. Легкість європейського еквівалента пояснюється існуванням II, тому для ускладнення життя корупціонерів, пропонується відмовитися від НЕІ. Назвіть II.

Відповідь: банкнота в 500 євро

Коментар: у легальній діяльності великі купюри все частіше поступаються місцем безготівковому розрахунку, але корупціонери користуються саме ними.

19. У питанні є заміна. Одного разу журналіст вирішив з'ясувати, як в Італії ставляться до хабарників. Для цього він кілька разів видав себе за хабарника в приватній розмові з НИМ. І з'ясував, що ставляться спокійно. Існує приказка, що не можна брехати адвокату, лікарю та ЙОМУ. Хто ВІН?

Відповідь: священик

Коментар: журналіст видав себе за хабарника на декількох сповідях. Всі священики, крім одного, пробачили йому гріхи.

20. Після смерті впливового спартанського воєначальника, батька декількох доньок, Лісандра виявилось, що він був дуже порядною людиною і не брав хабарів. Після його смерті декілька спартанців спробували відмовитися від своїх намірів у меркантильних цілях, але обурені співвітчизники піддали їх суворому покаранню. Ким були ці спартанці для сім'ї Лісандра?

Відповідь: наречені дочок Лісандра

Коментар: наречені вважали, що Лісандр був багатий, оскільки, володіючи великою владою і будучи успішним полководцем, він міг награвувати або отримати хабарами багато грошей. Але Лісандр помер, як і жив, у бідності.

21. Перший Офіс генерального інспектора було створено в рамках Міністерства охорони здоров'я США законодавчим актом Конгресу від 1976 р. з метою боротьби з неправомірним витрачанням державних коштів, шахрайством та іншими порушеннями закону. З того часу, подібні інспекторські підрозділи було створено в багатьох країнах при національних та місцевих органах влади з метою боротьби з корупцією. У 2017 році Генеральний інспектор району Маямі-Дейд у штаті Флорида перевіряв витрати у бюджетах місцевих шкіл і виявив, що директор однієї з таких шкіл найняв на роботу "працівницю-привида", яка замість того, щоб прибирати у школі...

Відповідь: прибирала у нього вдома

Коментар: директора звинуватили в тому, що він використовував гроші платників податків для оплати праці прибиральниці, яка два роки прибирала його власний будинок. Йому інкримінували шахрайство, зловживання службовим становищем і організацію корупційної схеми із використанням державних коштів. Усі ці звинувачення підпадають під визначення злочину, за який директору загрожує від трьох з половиною до вісімнадцяти років позбавлення волі.

22. Чиновники всього світу споконвіку брали хабарі, беруть і будуть брати. З цим давно змирились як із неминучим злом. А Оттоманська імперія свого часу навіть спробувала упорядкувати хабарництво, щоб від цього була хоч якась користь і державі. Яким чином це було зроблено?

Відповідь: з хабарів стали офіційно брати податки.

23. У березні 2001 року в молдавській газеті «Труд» з'явилася стаття, назва якої складалася з двох слів. Друге слово – це назва столиці однієї з держав СНД. Їй автор статті (можливо, француз) дякує за те, що вона випередила Республіку Молдова за рівнем корупції. Якби Ви жили у Франції, то мали б змогу чудово оцінити каламбур цієї назви. Дайте назву статті.

Відповідь: «Мерсі, Баку».

24. Флорентійський храм Сан-Міньято аль Монте замість хреста увінчаний статуєю орла – символу гільдії ткачів і торговців вовною Каліман. Місцевий футбольний клуб у 2006 році був покараний за НЕІ. Назвіть її словом латинського походження.

Відповідь: корупція

Коментар: фіорентина разом з іншими учасниками корупційного скандалу була покарана за договірні матчі та підкуп арбітрів. Гільдія ткачів і торговців вовною свого часу теж фактично зробила підкуп служителів церкви.

25. Свого часу Прем'єр-міністр Англії лорд Пальмерстон обіцяв велику грошову премію тому, хто зуміє принести в зал Палати лордів один екземпляр цієї книги. Що це за книга? Додамо, що лорд Пальмерстон нічим не ризикував.

Відповідь: англійська Конституція.

26. Якщо вірити анекдоту, відомі українські політики-тезки написали книжку «Антологія української корупції: від А до ...». Звісно, про себе вони не писали. Закінчіть назву книжки.

Відповідь: до Б (м'який знак)

Коментар: автори – Віктор Ющенко і Віктор Янукович.

27. Французьким політикам, які активно брали хабарі в особливій формі, наприкінці 1880-х співвітчизники дали певне прізвисько. Його переклад українською збігається з назвою представників каральної інституції Радянського Союзу. Представником цієї організації був, наприклад, головний герой роману Миколи Хвильового «Я (Романтика)». Напишіть це українське слово.

Відповідь: чекісти

Коментар: les chequards (ле шекаар). Тоді люди були налякані, хабарі брали банківськими чеками. Тож наші корупціонери ще мають куди рости. Або навпаки – падати. «Я – чекіст, але я і людина» (цитата з твору М.Хвильового).

28. Розмірковуючи про хабарництво серед суддів, голова Вищої ради юстиції Володимир Колесниченко розповідав, як одного разу йому подарували на день народження статуетку з ІХНІМИ фігурками. Про них йдеться у монолозі судді-хабарника у п'єсі Миколи Гоголя «Ревізор» і після цього вони певною мірою стали символом хабарництва. Минулого року президент Туркменістану подарував одного з них Путіну як «вірний» подарунок. Чиї статуетки отримав колишній очільник ВРІО?

Відповідь: цуценята хортів

Зараховується: цуценята

Коментар: «Я говорю всім відкрито, що беру хабарі, але чим хабарі? Цуценятами хортів. Це зовсім інша річ», – така цитата героя Гоголя, судді Ляпкіна-Тяпкіна. В Україні таких персонажів, як Ляпкін-Тяпкін досить також багато.

- 29.** На початку 2000-х років у рамках боротьби з корупцією в місті Жмеринка був зафіксований цікавий випадок. Місцевий военком вимагав від жителя одного з сіл хабар у 200 доларів і великий продуктовий набір, щоб допомогти його синові... У чому саме?

Відповідь: бути призваним на військову службу

Зараховується: правильна за контекстом відповіді

Коментар: у хлопця виявили плоскостопість, а йому дуже хотілося служити в армії. Випадок, дійсно, цікавий, бо найчастіше хабар дають, щоб звільнитися від призову на службу.

- 30.** Італійка Джільола Чінкветті в 1974 році з піснею «Sì» зайняла друге місце на Євробаченні. Але в самій Італії пісню дозволили транслювати повністю лише через певний час. Що було причиною?

Відповідь: референдум

Коментар: у цей час в Італії проходив референдум і постійне повторення назви цієї пісні визнали агітацією за відповідь «ТАК» (переклад «Sì»).

- 31.** Свого часу представники однієї групи людей називали представників іншої ірландськими грабіжниками, а вони тих, своєю чергою, – шотландськими розбійниками. Ці назви закріпилися за ними й досі, наразі вони серйозно впливають на життя Великої Британії. Які це назви?

Відповідь: політичні партії торі (ірл. – грабіжники), вігі (шотл. – розбійники).

- 32.** Розмірковуючи про хабарництво серед суддів, голова Вищої ради юстиції Володимир Колесниченко розповідав, як одного разу йому подарували на день народження статуетку з ІХНІМИ фігурками. Про них йдеться у монолозі судді-хабарника у п'єсі Миколи Гоголя «Ревізор» і після цього вони певною мірою стали символом хабарництва. Минулого року президент Туркменістану подарував одного з них Путіну як «вірний» подарунок. Чий статуетки отримав колишній очільник ВРЮ?

Відповідь: цуценята хортів

Зараховується: цуценята

Коментар: «Я говорю всім відкрито, що беру хабарі, але чим хабарі? Цуценятами хортів. Це зовсім інша річ», – така цитата героя Гоголя, судді Ляпкіна-Тяпкіна. Як ми бачимо, в Україні таких персонажів, як Ляпкін-Тяпкін досить багато.

- 33.** На початку 2000-х років у рамках боротьби з корупцією в місті Жмеринка був зафіксований цікавий випадок. Місцевий военком вимагав від жителя

одного з сіл хабар у 200 доларів і великий продуктовий набір, щоб допомогти його синові... У чому саме?

Відповідь: бути призваним на військову службу

Зараховується: правильна за контекстом відповіді

Коментар: у хлопця виявили плоскостопість, а йому дуже хотілося служити в армії. Випадок, дійсно, цікавий, бо найчастіше хабар дають, щоб звільнитися від призову на службу.

34. Лі Куан Ю приписують думку, що було б справедливіше, якби людина за 40 років з дітьми мала б два ІХ. На його думку, це б допомогло зробити більш свідомим загальний процес, в якому ІХ можна використовувати.

Відповідь: голос (право голосу, два голоси теж зараховуються)

Коментар: ідея полягає в тому, що сімейна людина з дітьми більш свідомо підходить до процесу голосування, оскільки думатиме не тільки про себе, а і про майбутнє своїх дітей.

35. На початку 2000-х років представники ЄБРР провели аналіз близько трьох тисяч компаній країн колишнього соціалістичного табору і підрахували, яку суму з річного доходу ці фірми витрачають на певні цілі. Виявилось, що за цим показником першість тримає Грузія, потім Вірменія, Азербайджан і Україна, а Росія була наприкінці списку. Здогадавшись, які ці «певні цілі», скажіть, як пояснили журналісти те, що Росія виявилася далеко від лідерів цього рейтингу.

Відповідь: дали хабар соціологам

Коментар: у рейтингу сприйняття корупції за 2017 рік, опублікованому Transparency International, Росія зайняла перше місце в Європі. Україна посіла друге місце серед європейських країн.

36. У 1952 році Річард Ніксон виголосив промову, в якій заперечував використання в особистих цілях коштів, зібраних на потреби його виборчої компанії, однак зізнався в тому, що він і його сім'я отримали одне пожертвування, з яким розлучатися не збираються. Назвіть вже відомого вам літературного персонажа, який теж зізнавався в подібних проступках.

Відповідь: Ляпкін-Тяпкін

Коментар: у своїй промові Р. Ніксон заявив, що його сім'я отримала в подарунок цуценя на прізвисько Чекерз. Промова стала знаменитою під назвою Checkers speech. А Ляпкіна-Тяпкіна ми вже згадували у попередньому запитанні.

РОЗДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ

FACEBOOK

USAID_Взаємодія

INSTAGRAM

usaid_vzaemodia

TELEGRAM

Young&Uncorrupt